

TANÁR-KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁS, 94 MÁJUS

Az Oktatáskutató Intézet 1994 májusában-júniusában általános és középiskolás tanárok körében felmérést végzett Budapesten, vidéki megyeszékhelyeken és városokban élő és tanító tanárok körében. A feldolgozott kérdőívek száma 617 volt. (A felmérés egyes részeit az alábbiakban, más részét a következő számban adjuk közre.) A felmérésből azokat az adatokat ismertetjük, amelyek valamilyen mértékben kapcsolódnak az előző pénzügyi elemzésekhez, továbbá azokat, amelyek az oktató munka esetleges új elemeivel kapcsolatosak.

A mintáról. A Budapesten tanító tanárok aránya: 47%, a megyeszékhelyeken tanítóké: 42%, vidéki városokban tanítóké: 7%. (1,1 százaléknyi községben tanító tanár is szerepel a mintánkban.) A tanárok 96%-a állami, 3%-a egyházi, 1%-a magániskolákban tanít. Ezek közül 50 % általános iskola, 17% gimnázium, 17% szakközépiskola és 14% szakmunkás-képző intézet. Az intézmények 34% tervez szerkezeti átalakítást (5% 4+8 osztályos, 7% 6+6-osztályos, 6% 10 osztályos, 3% 12 osztályos képzést kíván megvalósítani iskolájában). A tanárok 17%-a úgy vélte, hogy rossz a légkör abban az iskolában, ahol tanít, közel háromnegyedük viszont jó vagy nagyon jó légkorról számolt be.

A válaszolók 74%-a nő, 26%-a férfi. Közülük 17% 30 év alatti, 13% 31–35 éves, 33% 36–45 éves, 30% 46–55 éves, 5 % 55 év fölötti.

Bérek

Legelőször arra kértük a tanárokat, mondják meg, hogy megtörtént-e már újraszorolásuk. A tanárok 94%-a esetében igenlő választ kaptunk. Közel kétharmaduknak (60%) magasabb lett ezáltal a jövedelme, közel negyedüknek (23%) lényegesen magasabb, 13%-uknak nem változott. 1–10%-kal nőtt a jövedelme a tanárok 17%-ának, 11–20%-kal a tanárok negyedének, 21–30%-kal a tanárok 17%-ának, 31–50%-kal a tanárok 10%-ának, ennél nagyobb mértékben pedig a tanárok 2%-ának.

Arról is megkérdeztük a tanárokat, hogy ez az átsorolás javított-e az ő, illetve kollégáik anyagi helyzetén. A tanárok több mint felének anyagi helyzetén javított (55%) vagy lényegesen javított ez a béremelés, 38%-uk helyzete viszont nem javult (2%-uk romló anyagi helyzetről számolt be). A kollégák helyzetét jobbnak látják, mint a sajátjukat. Úgy vélik, hogy majdnem kétharmaduk (63%) helyzetén javított az új besorolás, közel egyharmaduk (30%) esetében viszont nem javította anyagi helyzetüket az új besorolás. A válaszoló tanárok több mint egyharmadát (36%) érinti az F-kategória kérdése. Az iskolák 85%-ában zajlott e körül vita. A tanárok egyharmada szerint (32%) bírósághoz is fordultak e kérdésben.

Ellátott órák, túlórák, szakkörök

A tanárok 46%-a heti 20 órát, 51%-uk ennél többet tanít. 52%-uk heti 1–5 túlórárt, 12%-uk heti 6–10 túlórárt, 2%-uk ennél is több túlórárt vállal. Szakköröket a tanárok egyharmada (33%) vezet. Heti 1–2 órát 26%-uk, 3–4 órát 5%-uk, ennél több időt 2%-uk tölt el szakkörvezetéssel. Korrepetálást 46%-uk vállal; 23%-uk egy órát, 15%-uk két órát, 6%-uk 3–6 órát. 1–5 órát tölt felkészüléssel a tanárok egyharmada (32%), 6–10 órát ugyancsak egyharmaduk (35%), 11–15 órát 13%-a, 16–20 órát 7%-a, ennél is többet 2%-a.

A tanulószám változása

A tanárok 15%-a növekedő, egyharmada (31%) változatlan, közel fele (47%-a) csökkenő tanuló létszámról számolt be. Ennek okaiként legfőképpen a szerkezetváltást (8%), demográfiai tényezőt (6%) és a helyi lakosság elöregedését (4%) jelölték meg.

Az iskolák tárgyi eszközellátottsága

Az általunk felkeresett iskolák 95%-ában van televízió, 90%-ában van magnó, videó, írásvetítő és számítógép, 85%-ában van rádió, 87%-ában van lemezjátszó, illetve diavetítő. Tv-ből, rádióból, videóból, magnóból 1–10 db. a meghatározó (az iskolák kb. 40%-ában van így). Az oktatóanyag szemléltetéséhez tévét, diavetítőt, magnót a tanárok fele (52%, 48%, 54%), videót, írásvetítőt a tanárok majdnem háromnegyede (72%, 69%) alkalmanként vagy rendszeresen használ a tanórákon. A tanárok 15%-a minden órán, 51%-a pedig gyakran használ szemléltető eszközöket (27%-uk ritkán, 3%-uk pedig egyáltalán nem használ). A szemléltetőeszközöket a tanárok 20%-a saját maga készíti, 19%-a meglévőket használ, 55%-uk ilyen is, olyat is.

Vélemények a 16 éves korig tartó oktatásról

A tanárok 65%-a egyetért a 16 éves korig tartó kötelező oktatással. 45%-uk úgy gondolja, hogy a plusz két évet arra kellene felhasználni, hogy olyan ismereteket adjanak a diákoknak, amellyel el tudnak helyezkedni, 17%-uk szerint hétköznapi ismeretek tanítására kellene fordítani ezt az időt, 24%-uk szerint az eddigiek alaposabb begyakorlására, illetve a tananyag egyenletesebb elosztására, 8%-uk szerint pedig új ismeretek tanítására.

Vélemények a környezetvédelem[†] oktatásáról

Arról kérdeztük a tanárokat, hogy kinek a feladata, hogy a gyerekek környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretekhez jussanak: a családnak, az iskolának vagy mindkettőnek. A tanárok kétharmada (67%) úgy gondolja, hogy egyformán feladata mind az iskolának, mind a családnak, hogy ilyen ismeretekhez juttassa a gyerekeket. (16–16% vélekedett úgy, hogy az kizárólag az iskolának, illetve kizárólag a családnak a feladata). A tanárok majdnem háromnegyede (73%) úgy gondolta, hogy ezeket az ismereteket a meglévő tantárgyak keretébe kellene beilleszteni, majdnem egynegyedük (24%) viszont azt gondolta, hogy külön tárgy keretében kellene ezeket az ismereteket oktatni. A legtöbben a kémiára és földrajzra (66–66%), valamint a fizikára (44%) szavaztak.

A „Mennyire fontos, hogy a gyerekek a környezetvédelmi, természetvédelmi nevelés keretében megismerjék szűkebb környezetük értékeit?” kérdéseinkre a tanárok 90%-a 4-es, illetve 5-ös választ adott, ami azt jelenti, hogy fontosnak, vagy nagyon fontosnak találta azt. 84%-uk tartotta fontosnak, hogy megismerjék a hazai védett állatokat és növényeket. 81%-uk tartotta fontosnak, hogy rendszeresen járjanak a természetbe a gyerekek. A többi kérdésre a tanárok sokkal alacsonyabb értékeket adtak. Ezek közül legfontosabbnak azt találták, hogy előadásokat hallgassanak meg a gyerekek a környezetre káros jelenségekről (pl. savas eső, üvegházhatás stb.). Ezt 62%-uk találta fontosnak, 25%-uk közepesen fontosnak. Ezután következett a hulladékgyűjtési akciókban való részvétel. 57%-uk találta ezt fontosnak, 25%-uk közepesen fontosnak, 14%-uk szerint ez nem fontos. 40%-uk szerint fontos csak, hogy a gyerekek természetvédőkkel, a zöld mozgalmakban résztvevőkkel találkozzanak. Mint látható, a pedagógusok véleménye szerint a környezetvédelmi nevelés jelenleg legfőképpen a szűkebb természeti környezet megismerésére irányul.

Szemerszki Mariann

† A kérdéseket az *Öko Fórum Alapítvány* kuratóriuma állította össze.